

Проанализированы теоретические основы обоснования экономических стратегий предприятий с учетом приоритетов экологически устойчивого развития региона. Исследованы характеристики устойчивости в контексте функционального распределения, взаимосвязей и задач элементов социально-экономической системы. Уточнено понятие экономической стратегии предприятий-природопользователей в соответствии с условиями их внешней и внутренней среды. Определены задачи, решение которых позволит формировать и реализовывать экономические стратегии предприятий-природопользователей, сбалансированные с экологическими требованиями других субъектов общества.

Ключевые слова: экономическая стратегия, устойчивое развитие, экологическая ответственность, предприятия-природопользователи, кластерная модель

Theoretical basis to justify the economic strategies of enterprises with a glance of priorities of ecologically sustainable development of the region have been analysed. Stability characteristics in context of functional distribution, interactions and tasks for social and business system elements have been studied. The term of economic strategy of enterprise nature-user in accordance with their external and internal environment has been specified. It has been defined the tasks which may form and realize economic strategies of enterprise nature-users. The tasks are balanced with ecological demands claimed by other society subjects.

Keywords: economic strategy, sustainable development, ecological responsibility, enterprise nature-users, cluster model

Рекомендовано до публікації д.е.н. О.Г. Вагонова 17.05.10

УДК 339.9(510)

© Кудирко Л.П., 2010

Л.П. Кудирко

РОЛЬ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В ПРИСКОРЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В КИТАЇ

L.P. Kudyрко

ROLE OF FOREIGN TRADE IN CHINA'S ECONOMIC GROWTH ACCELERATION

Розглянуто зовнішньоторговельні детермінанти посилення ролі Китаю як глобального лідера. Проаналізовано динаміку зовнішньої торгівлі КНР, її вплив на прискорення економічного розвитку та вирішення соціальних проблем. Проведено аналіз регіональних пріоритетів у зовнішньоторговельній експансії Китаю. Визначено фінансовий потенціал Китаю в протистоянні ризикам та викликам глобального порядку, а також визначено проблемні аспекти функціонування китайської економічної моделі в умовах глобальної фінансово-економічної кризи та загострення внутрішніх суперечностей соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: зовнішня торгівля, зовнішньоторговельна експансія, китайська економічна модель, економічне зростання

Актуальність теми дослідження. Кілька десятиріч розвитку сучасного Китаю засвідчують, що виважена зовнішньоекономічна стратегія може за відносно короткий проміжок часу вивести величезну країну в число глобальних лідерів. Проблематика китайського феномену особливо актуальна нині, коли людство знаходиться в епіцентрі найбільш великомасштабної з часів Великої депресії фінансово-економічної кризи. За прогнозами аналітиків, одним із чинників виходу глобальної економіки з кризового стану є нарощування та збереження високої і стійкої економічної динаміки в країнах, що відносяться до авангарду світового розвитку, і, в першу чергу, США та Китаї. З огляду на зазначене, тема дослідження, в якому аналізується досвід китайських зовнішньоекономічних реформ, як передумова посилення конкурентних позицій національної економіки в умовах її активної інтеграції в глобальний економічний простір, є актуальною.

Ступінь розробки наукової проблеми. Проблематика джерел та напрямків реформування китайсь-

кої економіки в контексті посилення її статусу як глобального лідера знайшла відображення в цілій низці праць зарубіжних фахівців, зокрема Лі Цзи Шен [1], В. Гельбраса [2], В. Міхеєва [3], В. Мельянцева [4], В. Карлусова [5], И. Лабінської [6] та ін. У вітчизняній науковій літературі пріоритетні завдання трансформації системи макрорегулювання в КНР висвітлено у працях А. Мазаракі [7], Є. Марцуна [8], В. Кутахова [9] та інших. Водночас, багато аспектів цієї проблеми, з огляду на особливості розвитку сучасної глобальної економіки, потребують більш повного та предметного дослідження.

Метою статті є дослідження зовнішньоторговельних детермінант конкурентоспроможності китайської економіки, а також прогнозування перспектив подальшого розвитку КНР на тлі глобальної фінансової кризи.

Викладання основного матеріалу. Вражаючи успіхи китайської економіки варто, на наш погляд, шукати у максимально сприятливому поєднанні ен-

догенних та екзогенних детермінант, кумулятивна дія яких дозволяє вирішувати базові завдання економічного розвитку. До них варто віднести наступні:

4 фактор „масштабності“ (велика територія, населення, значні природні ресурси) створює можливості для мобілізації значних нагромаджень, господарських проривів, формування відносно автономного національного відтворювального комплексу. Для таких країн характерний емний внутрішній ринок, який задає важливі орієнтири для стратегії національного розвитку;

4 Китай дав докази варіанта ефективного переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки. Ефективність такого переходу обумовлювалася послідовністю, уникненням „шоків“ і швидких темпів приватизації, функціонуванням „двохсекторної“ економіки, контролем над базовими галузями і фінансовою сферою, а також над приватногосподарським простором;

4 у процесі модернізації в Китаї був активно задіяний компонент національних культурних традицій, цивілізаційний фактор. Реформи в Китаї робляться по-китайськи з відповідними закликами, афоризмами класиків, впровадженням елементів „конфуціанської економіки“.

До важливих особливостей китайської реформи також слід віднести „опору на власні сили“, яка в сучасних термінах формулюється як „відносно цілісна система сучасних продуктивних сил“. У цьому сенсі варто віддати належне керівництву КНР, яке усвідомлювало неможливість модернізації величезної країни виключно за рахунок зовнішніх факторів на початковому етапі ринкових реформ. Для нас цей досвід є особливо значимим, оскільки на початковому етапі трансформаційних зрушень наша країна, як і інші держави Центральної та Східної Європи, керуючись засадами Вашингтонського консенсусу, активно лібералізували свій внутрішній ринок та зовнішній сектор, сподіваючись саме на позитивний вплив міжнародної компоненти в структурних зрушеннях. Щодо Китаю, то в середині 80-х років Світовим Банком було запропоновано безвідсотковий кредит на придбання імпортного обладнання для легкої промисловості і сільського господарства. Експертами міжнародних фінансових інституцій була надана рекомендація щодо доцільності міжнародної спеціалізації на виробництві та експорті трудомісткої продукції, яка має стати визначальною для країни. В КНР цю пропозицію відхилили, а згодом доклали значних зусиль для модернізації машинобудування і самостійного освоєння більш високих технологічних рівнів експортної спеціалізації, а також заміщення імпорту практично по всіх напрямках [10, с.70].

Завдяки продуманій політиці, яка чітко враховує національні інтереси Китаю, його економічний потенціал та тенденції світового розвитку, цій країні вже десять років поспіль вдається утримувати темпи економічного зростання на безпрецедентно високому рівні близько 10%. У 2008 році ВВП країни становив близько 4,4 трлн дол. США, що на 800 млрд більше, ніж у 2007. При цьому темпи зростання ВВП були найбільшими у 2007 році – приблизно 12%. У 2008

році вони дещо знизилися і становили 9% [10], що пов'язано з глобальною фінансовою кризою. Досягнення подібних за динамізмом позитивних економічних результатів вже траплялося в світовій історії, проте унікальність Китаю полягає у тому, що такі високі показники були забезпечені протягом дуже тривалого часу. Відтак, за останню чверть ХХ і початок ХХІ століття китайська економіка зростає багаторазово. В країні склався комплекс сучасних галузей промисловості, будівництва, транспорту, зв'язку і торгівлі, а за економічним потенціалом Китай увійшов до п'ятірки держав світу з найбільш великим ВВП.

На наш погляд, важливим джерелом економічного піднесення Китаю та структурної переорієнтації його економіки став зовнішній сектор, складовою якого є зовнішня торгівля. У 2008 році експорт КНР становив 1438,5 млрд дол., що на 18% більше, ніж у 2007. Показник імпорту у 2007 році становив 95,6 млрд дол., а у 2008 році збільшився на 13% і досяг рівня близько 113,3 млрд дол. США. Не варто забувати, що на тлі нарощування масштабів зовнішньої торгівлі, країна має додатне сальдо торговельного балансу. Оцінюючи рівень відкритості економіки Китаю за критерієм зовнішньоторговельної квоти з огляду динамізму цих показників, варто навести такі дані: у 1995 він склав 39% щодо ВВП, 40% у 2000 році, 48% – у 2005 і 58% – у 2008 році. Завдяки швидкому зростанню зовнішньої торгівлі, частка Китаю у світовій торгівлі зростає з 4,6% у 90-ті роки до 9,4% у теперішній час [2, с. 79]. Поряд з США, Німеччиною і Японією країна утворила своєрідний „клуб провідних світових торгових держав“. Крім того, динамізм у розвитку зовнішньої торгівлі призвів до стрімкого нарощування золотовалютних резервів.

Показово, що зовнішньоторговельна експансія Китаю в останні роки була сфокусована на транскордонних напрямках: в територіальній структурі китайської зовнішньої торгівлі, починаючи з 2007 року, спостерігається динамічне нарощування експорту з регіонів, які знаходяться на кордоні з Росією, Казахстаном і Таджикистаном. Так, при середньому по Китаю прирості експорту на 25,7%, збільшення вивезення з провінції Хейлунцзян склало 46,3%, а в абсолютному вимірі цей показник перевищив 11,5 млрд дол. США. Ще більшим був приріст експорту Синьцзян-Уйгурського автономного району – 61,7% (обсяг – 10,2 млрд дол. США). Автономний район Внутрішня Монголія збільшив вивіз на 36,1% – до 2,7 млрд дол. США, провінція Цзілінь – на 27,6% (до 3,3 млрд дол.) [4, с.20].

Зовнішньоторговельна експансія Китаю дозволила накопичити безпрецедентні обсяги золотовалютних резервів. Перші позиції в світі щодо накопичених золотовалютних резервів дозволяють Китаю захищати валюту від зовнішніх маніпуляцій і впливів іншого характеру. Це зменшує вразливість національної валюти від світової політичної та економічної кон'юнктури. У 2004 році обсяг золотовалютних резервів становив 614 млн дол., проте в процесі зростання у 2008 році він досяг 1,865 трлн дол. США. Наразі Китай є однією з небагатьох країн, кот-

рій вдалося накопичувати резерви навіть у період кризи, і в 2009 році золотовалютні запаси КНР склали 2,458 трлн дол., що на 31% більше, ніж у 2008 році [11]. Золотовалютні резерви держави є своєрідним фінансовим резервом, за рахунок якого, у разі необхідності, можуть бути здійснені державні боргові виплати чи бюджетні видатки. Крім того, наявність резервів дозволяє Центральному Банку контролювати динаміку курсу національної валюти шляхом інтервенцій на валютному ринку. Забезпеченість золотовалютними резервами оцінюють через співвідношення з іншими макроекономічними параметрами: ВВП, імпортом, зовнішнім боргом.

Обсяг золотовалютних резервів (ЗВР) країн БРІК (Бразилія, Росія, Індія, Китай), з яким фахівці пов'язують достатньо швидке переформатування глобального економічного простору в перебігу кризи та в посткризовий період, дозволяють дійти висновків, що наразі у країнах, що розвиваються, та в Росії достатність резервів за цим параметром в кілька разів вище порогового значення. Боргові зобов'язання практично всіх країн БРІК (за винятком Росії), менше їх золотовалютного запасу. Безсумнівним лідером тут, вочевидь, є Китай, резерви якого майже в 7 разів перевищують зовнішній борг країни. Практика також засвідчує прийнятність такого нормативу в ЗВР по відношенню до ВВП: не менше 8%. Усі країни БРІК задовольняють цю умову. Відповідно будь-яке значення більше „1“ задовольняє умову. Результати країн БРІК дозволяють говорити про те, що навіть перебуваючи у кризовому стані, за рахунок золотовалютних резервів вони зможуть повністю забезпечити імпорт країни терміном від 1 до 2 років.

Світова практика доводить, що глобальні фінансові кризи найменш болісно впливають на країни, для яких характерно: збалансований розвиток найважливіших секторів і галузей економіки; міцна фінансова система; невисокі темпи інфляції; збалансований бюджет; активне сальдо торговельного і платіжного балансу по поточних операціях; відсутність значного зовнішнього боргу; значний обсяг золотовалютних резервів; реалістичний курс національної валюти [3, с.53].

Представлені показники економічних результатів китайської економіки з огляду внутрішнього розвитку та її міжнародної економічної діяльності засвідчують наявність колосального потенціалу, який був сформований в докризовий період і який дозволяє мінімізувати глобальні виклики та ризики сьогодення. Проведемо аналіз умов та індикаторів функціонування Китаю в умовах глобальної фінансово-економічної кризи. При цьому варто підкреслити позицію китайців, їх ментальне сприйняття феномену „криза“. Китайською мовою термін „криза“ складається з двох ієрогліфів: перший означає безпосередньо „криза“, а другий перекладається як слово „можливість“. Відтак, в кожній кризі прихована своєрідна можливість.

Якщо виходити із класичного тлумачення економічної кризи, як фази економічного розвитку, що супроводжується абсолютним скороченням ВВП, то в Китаї кризи немає, адже ВВП зберігає позитивну ди-

наміку. В той же час можна вести мову про те, що світові потрясіння все ж негативно вплинули на певні сегменти китайської економіки.

Формами прояву економічної кризи в Китаї стали:

- уповільнення темпів зростання ВВП: згідно з даними ЮНКТАД в 2009 р. китайська економіка зростає не більше, ніж на 8%, що значно нижче досягнень останнього десятиліття – 10411% [15];

- абсолютне скорочення експорту протягом 7 місяців поспіль, починаючи з листопада 2008 року. В першому і другому кварталах 2009 р. експорт Китаю знизився на 25% у порівнянні з аналогічним періодом минулого року;

- дефляція, що відбулася в 1 кварталі 2009 року, 1,2% по споживчих товарах і 4,6% по товарах виробничого призначення;

- зростання безробіття, що і стало основним негативним наслідком кризи з позицій китайського керівництва. І якщо в містах рівень безробіття незначно зріс (з 4,1% у 2007 р. до 4,3% в першій половині 2009 року), то кількість сільських мігрантів, які втратили роботу (в основному через закриття малих і середніх експортних підприємств в південних провінціях) досягло 20430 млн людей (10415% від загальної кількості мігрантів). В той же час, в сільську місцевість повернулася лише незначна частина звільнених, інші ж надали перевагу пошуку заробітку в містах [5, с. 128].

Зростання безробіття, як головна проблема в умовах кризи, обумовлена тим, що, за підрахунками китайських економістів, для забезпечення робочими місцями 10 млн громадян, які щорічно досягають працездатного віку, необхідно підтримувати темпи росту ВВП на рівні як мінімум 8% на рік [12].

З південного і східного регіонів Китаю надходять відомості про десятки тисяч експортних підприємств, що збанкрутіли і по яких світова фінансова криза вдарила в першу чергу, а також про понад 20 мільйонів робітників, які втратили роботу. Це ще раз засвідчує той факт, що глобальні чинники здійснюють свій вплив як на національному рівні, так і регіональному.

Глобальна криза засвідчила надзвичайно високу залежність економік від світових торговельних та інвестиційних зв'язків. Протягом останніх двох десятиліть економіка Китаю трималася виключно на експорті до США і Європи. Зниження обсягів експорту (у травні 2009 року експорт скоротився на 25,7% у порівнянні з відповідним періодом минулого року) примусило змінити вектор і китайське керівництво оголосило про переорієнтацію виробництва на задоволення внутрішнього попиту [11]. Єдиною проблемою в даному рішенні було те, що внутрішнього попиту в Китаї катастрофічно не вистачає, оскільки рівень життя в країні залишився вкрай низьким, а проекти капітального будівництва не змогли компенсувати зниження експорту. Зрештою китайську економіку вдалося утримати від остаточного падіння тільки за допомогою золотовалютних резервів, проте удар, нанесений кризою, серйозно похитнув її і продемонстрував залежність Китаю від промислових і споживчих ринків США та Європи. Один із головних споживачів

Піднебесної – Америка, купівельна спроможність якої значно знизилася. Найбільш значні збитки спостерігаються у сталеливарній галузі і причинами є падіння попиту на сталь за межами КНР і скорочення експорту продукції з використанням металу.

Аналізуючи антикризові заходи керівництва Китаю, варто виокремити їх наступні пріоритети. З однієї сторони, Пекін вважає своїм головним завданням підтримку внутрішньої стабільності і високої економічної динаміки у самому Китаї. З іншої сторони, Китай, усвідомлюючи об'єктивно зростаючу національну вразливість при негативній світовій динаміці, проявляє готовність до тісної взаємодії зі світовим співтовариством для вирішення нинішніх фінансових проблем і створення нової глобальної фінансової архітектури. До цього КНР також підштовхують міжнародні фінансові інститути, перш за все, МВФ (розраховуючи, що Китай збільшить свої фінансові вливання в нестійкі фінансові ринки, а також ті, що ще розвиваються), а також країни-сусіди по азієсько-тихоокеанському регіону (АТР), що вбачають у Китаї новий фактор регіональної фінансової та економічної стабільності регіону [13].

Китайська економіка є невід'ємною частиною світового економічного простору. Незважаючи на те, що КНР у міжнародних відносинах донедавна була „країною-аутсайдером“, яка на основі своїх економічних досягнень і швидкого зростання стратегічної потужності намагається грати більш важливу роль у світовій політиці, країна певною мірою пристосовується до світоупорядкування, яке склалося і намагається змінювати його на свою користь. Китай активно шукає своє місце у світі, створюючи нові геополітичні поля фокусування власного потенціалу. КНР намагається сказати своє слово у створенні нової світової архітектури безпеки. Глобальний виклик для Китаю в тому, чи зуміє ця країна знайти оптимальне співвідношення своїх потреб в інтеграційній мотивації і домінуванні. Китай, в цьому розумінні, в меншій мірі живе згідно логіці „потреби в інтеграційній мотивації“, будучи учасником формалізованих об'єднань – АТЕС і „АСЕАН+3“ (Китай, Японія, Південна Корея) [13].

Фінансова криза ще більше посилила значення Китаю для світової економіки. Вона носить системний характер і тому є справжнім випробуванням на міцність для китайської моделі розвитку.

Наслідки кризи повинні виявити і оцінити:

- 1) наскільки стійкою є китайська модель в контексті погіршення зовнішніх умов відтворення;
- 2) наскільки швидко й ефективно вдасться відновити баланс між внутрішньою стабільністю суспільства та ефективністю китайської економіки, де діє типова для ринкової моделі вільна гра сил попиту і пропозиції;
- 3) чи вдасться владі Китаю вирішити довгострокові геополітичні завдання АТР, в Латинській Америці і Африці, не дивлячись на негативний вплив світової кризи.

У цілому сьогоднішній Китай позиціонує себе як сила, що динамічно набирає глобальну значущість. Він поки що не впевнений у своїх ресурсах і не володіє ними в достатньому обсязі, щоб стати лідером у

світовій економіці і політиці. Немає впевненості, що реакція світової спільноти на його зростання буде йому вигідною, тому Китай шукає рівноправного співробітництва з Заходом в підтриманні глобальної і регіональної стабільності, але не готовий і не бажає поки брати на себе відповідальність в даній галузі і лишитися торгових переваг „країни, що розвивається“. Таким чином, Китай намагається бути партнером Заходу, але не готовий переймати його демократичні цінності.

Попри труднощі, феномен економічного зростання Китаю не втратив своєї потенційної енергії і продовжується. На думку експертів, Китай стане першою країною світу, яка подолає глобальну кризу. Маючи значні валютні резерви, торговельний профіцит, інвестиції, Китай має необхідні ресурси, щоб першим почати відновлення [12]. Разом з тим, незважаючи на оптимістичні прогнози, все-таки залишається низка факторів соціального порядку, які викликають занепокоєння як в самій КНР, так і за її межами, оскільки їх загострення можуть дати колосальне деструктивне відлуння по всій глобальній економіці в цілому.

Серед них варто вказати на зростання соціального напруження на внутрішньому ринку, поглиблення диференціації заробітної плати і інших доходів зайнятого населення, недостатність соціального забезпечення і соціального страхування, соціальну і економічну нерівність міського і сільського населення, наявність великого прошарку, згідно офіційної китайської термінології, „абсолютно бідного“ населення (близько 65%), замкнутість низки регіонів, існування великої кількості нерозвинених і бідних районів, поступове роздержавлення підприємств і зростання напруги на ринку праці, які створили сприятливе середовище для активної підприємницької діяльності чиновників.

Висновки. Проведене дослідження міжнародних детермінант формування Китаю як глобального лідера дозволяє сформулювати низку узагальнень та висновків. Передумовою успішної трансформації економічної системи Китаю за останні десятиліття є сприятливе поєднання ендогенних та екзогенних (міжнародних) детермінант розвитку, взаємодія яких дозволяє вирішувати пріоритетні завдання економічного зростання, модернізуючи при цьому політичну систему країни. За відносно короткий час Китай перетворився у впливового світового гравця і зайняв гідне місце у світовій економіці. Це підтверджують такі базові показники розвитку країни, як обсяг ВВП, обсяг та темпи зростання експорту, зміни у структурі промисловості тощо.

Разом з тим варто зазначити суперечливість результатів системної трансформації китайської економіки: безпрецедентний злет на міжнародній арені та суттєве погіршення соціальної динаміки. Вкотре актуальним стає питання, що є риторичним не одне десятиліття в світовій історії: співвідношення цілей та можливих методів їх досягнення.

Список літератури

1. Лі Цзи Шен, Казарінова О.В. Экономические реформы в Китае: Учеб. пособие. – М.: Дело, 2002. – 144с.

2. Гельбрас В. Тридцатилетие эпохи „реформ и открытости“ в Китае // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2009. – №6. – С. 73483.
3. Михеев В. Мировой кризис как новые возможности для китайской экономики // *Общество и экономика*. – М, 2009. – №6. – С. 41461.
4. Мельянцев В. Экономический рост Китая и Индии: динамика, пропорции и последствия //
5. *Мировая экономика и международные отношения*. – 2007. – №9. – С. 18425.
6. Карлусов В. Китай: антикризисный потенциал экономики и меры борьбы с мировым кризисом // *Вопросы экономики*. – Москва, 2009. – №6. – С. 1254136.
7. Лабинская И., Островская Е. Китай: Универсальная модель модернизации // *Мировая экономика и международные отношения*. – 2009. – №8. – С. 69481.
8. Мазаракі А.А. Порівняльний аналіз деяких економічних проблем КНР та України у перехідний період /Передмова А.А. Мазаракі. – Ухань: Вид. ун-ту економіки і права Зоган, 2000. – 269с.
9. Марцун Є. Китайський фактор. ХХІ століття відношення біполярності чи виклик Пекіна і від-повідь Вашингтону // *Політика і час*. – 2003. – №10. – С. 59468.
10. Кутахов В. Экономическая ситуация в Китае [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rodon.org/polit-090420102502>
11. Офіційний сайт Організації економічного співробітництва та розвитку // www.oecd.org
12. Айкенберри Дж. Подъем Китая и будущее Запада [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.globalaffairs.ru/numbers/34/10439.html>
13. Перспективы социально-экономического развития Китая [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.rodon.org/polit-090112104532

- Офіційний статистичний сайт Міністерства статистики Китайської народної республіки // www.stats.gov.cn
14. Зюзин А. Экономическая политика КНР в условиях кризиса [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.rodon.org/polit-081204182520
15. Офіційний сайт ЮНКТАД // www.unctad.org

Рассмотрены внешнеторговые детерминанты усиления роли Китая как глобального лидера. Проанализирована динамика внешней торговли КНР, ее влияние на ускорение экономического развития и решение социальных проблем. Проведен анализ региональных приоритетов во внешнеторговой экспансии Китая. Определен финансовый потенциал противостояния Китая рискам и вызовам глобального порядка. Определены проблемные аспекты функционирования китайской экономической модели в условиях глобального финансово-экономического кризиса и обострения внутренних противоречий социально-экономического развития.

Ключевые слова: *внешняя торговля, внешнеторговая экспансия, китайская экономическая модель, экономический рост*

The foreign trade determinants of strengthening of China's role as a global leader have been reviewed in the article. The Chinese People's Republic foreign trade dynamics, its influence on economic development acceleration and solution of social problems have been analyzed. Analysis of regional priorities in China foreign trade expansion has been made. Problems in China economic model during global financial crisis and aggravation of inner social economic development contradictions have been defined.

Keywords: *foreign trade, foreign trade expansion, China economic model, economic growth*

Рекомендовано до публікації д.е.н. В.В. Юхименком 15.04.10

УДК 377.519.2

© Демиденко М.А., 2010

М.А. Демиденко

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ І ВИЯВЛЕННЯ ФАКТОРІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

М.А. Demydenko

STATISTICAL ANALYSIS AND IDENTIFICATION OF FACTORS IMPROVING THE EFFICIENCY OF ATTRACTION STUDENTS OF ECONOMIC SPECIALTIES

Досліджено результати статистичного обстеження, метою якого є підвищення ефективності роботи з абітурієнтами Національного гірничого університету. Виявлено ряд факторів, які впливають на вибір спеціальності студентів інституту економіки. Досліджено статистичний взаємозв'язок профорієнтаційних уподобань абітурієнтів. Для розглянутих спеціальностей найвпливовішими факторами для профорієнтаційної діяльності в порядку убавання є: поради батьків, поради друзів, друкована реклама університету, реклама на сайті Національного гірничого університету, дні відкритих дверей.

Ключові слова: *фактори впливу, ефективність профорієнтаційної роботи, кореляційний аналіз*